

Kurban Bayramı Noel Baba'ya karşı

2006-01-15 15:44:14

Ben küçükken, yani bundan yaklaşık otuz sene önce, en alafranga kutlamamız Yılbaşı idi. Ancak hatırladığım kadarıyla şimdiki gibi Noel Baba'lar etrafta dolanmaz, çam ağaçları süslenmez, 'Jingle Bells' tarzı Noel şarkıları bilinmezdi. En azından biz bilmezdik. Yılbaşlarına ilişkin tek hatırladığım yakın akrabaların bir evde toplanıp eğlenmesi, babalarımızın bir-iki duble rakı içmesiydi.

Biz çocukları heyecanlandıran daha çok Şeker ve Kurban Bayramlarıydı. Çünkü bu bayramlarda hem bize yeni giysiler alınır hem de el öpüp para toplardık. Hatta her bayram öncesi ortalama kaç para toplayacağımı tahmin eder, bu para ile ne yapabileceğimi düşünürdüm. Çoğunlukla da bütün parayı eğlencelik patlayıcılara, lunaparka, şekere ve çikolataya yatırırdım. Bir de mahallemize çingeneler at getirilerdi. Ona da çok binmek isterdim ama korkardım. Ancak bir 'Tarkan' edasıyla o ata binen abileri hayranlıkla seyrederdim.

Artık büyüdüm. Şimdi benim çocuklarım var. Onların tercihi benimkinin tam tersi. Ben fazla önemsemesem de onlar Yılbaşını, Kurban Bayramı'ndan daha heyecanla bekliyorlar. Yılbaşından önce eve bir plastik çam ağacı alınıyor ve süsleniyor. Noel Baba bir anda kendi babalarından daha fazla sevdikleri bir şahsiyet olarak karşıma çıkıyor. Tabii hediyeler beklendiği için, mecburen hediyeler de alınıyor. Ancak Kurban Bayramı'ndan önce aynı heyecanı göremiyorum. Hâlbuki her bayram, çocuğa akrabaları ziyaret ettiriyorum. Lunaparka götürüyorum, hediyeler alıyorum. Para da topluyorlar (Anneannelerinden yakınıyorlar. Çünkü bayram harçlığı vermiyor, 'nasılsa benim param sizin paranız' diyerek çamura yatıyormuş). Ama yine de Yılbaşı öncesi heyecanı yok.

Bu görüşü birçok kişi paylaşıyor benimle. Hatta bazıları benden daha da endişeli 'Dinimiz, kültürümüz elden gidiyor' diyorlar. Aslında haksız da sayılmazlar. Gerçekten de yerel kültürler, batının kültürel değerlerin ciddi rekabeti ile karşı karşıya. Peki, kültürümüzü korumak için ne yapmalı? İlk olarak, bunu dinler ya da kültürlerin savaşı olarak değil, bir pazarlama savaşı olarak görmek daha doğru. Noel ve Yılbaşı, batı piyasalarının en hareketli dönemlerinden biri. Bu günler ne kadar coşkulu kutlanırsa, kapitalistler o kadar çok satış yapabilecekler. O yüzden içlerinde Müslümanların, Yahudilerin ve diğer Hristiyanlık dışındaki dinlere mensup kişilerin de bulunduğu kapitalistler daha fazla mal satabilmek için Noel ve Yılbaşı ile ilgili her türlü sembolü sonuna kadar kullanıyorlar. Onun daha coşkulu kutlanması için ellerinden geleni yapıyorlar.

Aslında, biz sadece kendimizin bu konudan muzdarip olduğunu düşünüyoruz ama bazı batı ülkeleri de bu kültürel rekabetten şikâyetçi. Örneğin birçok Avrupalı bizim de yeni yeni duymaya başladığımız (ama ileride daha fazla duyacağımız) Cadılar Bayramı'na çok sert eleştiriler yöneltiyorlar. Oyulmuş ve aydınlatılmış balkabakları, korkunç kostümler giymiş, kapı kapı dolaşıp şeker toplayan çocuklar ve her türlü korkutucu süsleme ile özdeşleşen Cadılar Bayramı kutlamalarını Amerikan kültürel yayılcılığının bir parçası olarak görüyorlar. Vatikan, Katolikleri, şeytan ve cehennem adına yapılan bu kutlamalara katılmamaları için uyarıyor. Ancak ne kadar direnirlerse dirensinler Cadılar Bayramı tüm Avrupa'da giderek yayılıyor. Çünkü Cadılar Bayramı da kostümleri, süslemeleri, şekerleri, partileri ile en az Yılbaşı ve Noel kadar tüketim potansiyeli yaratıyor.

Teşhisi basit bir rekabet sorunu olarak koyunca çözümü de bulmak kolay gibi gözüküyor: Nasıl Çin'den gelen malların rekabeti ile karşılaşınca bu malların gümrüklerden girişini engelleyici önlemlerle alıyoruz. Burada da benzer şeyleri yapabiliriz. Maalesef bu o kadar kolay değil. Çin'den gelen malları gümrükte durdurmak kolay ama iletişim tekniklerinin bu kadar yaygınlaştığı bir dönemde ülke dışından gelen enformasyonu sınırlamak çok zor. İran, Küba gibi nispeten dışa kapalı ülkeler bile bunu beceremiyorlar. O zaman tek çare 'rekabet etmek'. Zaten korumacılık kaçınılmaz sonu geciktirmekten başka işe yaramıyor, rekabet ise güçlendiriyor geliştiriyor.

Rekabetin yolu Bayramlarımızı kapitalizmin hizmetine sunmak, onun ürünleri ile birlikte pazarlamaktan geçiyor. Zaten uzunca bir zamandır Ramazanlar daha eğlenceli hale getirilmeye çalışılıyor ama bu daha da geliştirilip ve üst sınıfları da kapsayacak şekilde genişletilebilir (onların harcama kapasiteleri daha fazla). Kurban Bayramları'nda çocuklar için cazip olmayan kanlı görüntüler yerine, çocuklara küçük sevimli oyuncak kuzular hediye edilmesi geleneği başlatılabilir. İlahilere daha popüler ritimler katılıp 'ilahi starlar' yaratılabilir (Ramazan Bayramında ülkemizi ziyaret eden Amerikalı İslami Hip-Hopçuları hatırlayın) vs. Bunlar ilk etapta aklıma gelenler. Kararlı kapitalistler benden daha yaratıcı fikirler ortaya koyacaklardır. Yeter ki rekabetin önemi anlaşılsın. Aksi takdirde kültürel rekabetin Çin'den gelen rekabettten daha yıkıcı etkileri olacağı aşikâr.